

Zomerganzen in Zeeland in 2010

Met een vergelijking met de tellingen in 2006, 2007 & 2009

Vincent de Boer

SOVON-inventarisatierapport 2010/31
Dit rapport is opgesteld in opdracht van
de Provincie Zeeland

COLOFON

© SOVON Vogelonderzoek Nederland 2010

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de provincie Zeeland.

Tekst: Vincent de Boer

Foto's omslag: Peter Eekelder (Canadese Ganzen) en Harvey van Diek (Grauwe Ganzen)

Wijze van citeren: de Boer, V. 2010. Zomerganzen in Zeeland in 2010. Sovon-inventarisatierapport 2010/31 Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOVON en/of de opdrachtgever.

ISSN: 1382-6247

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Dankwoord.....	4
1. Inleiding	5
2. Werkwijze	6
2.1. Beschrijving van de tellingen	6
2.2. Telgebied en volledigheid.....	6
2.3. Weersomstandigheden	6
2.4. Gegevensbewerking.....	6
3. Resultaten.....	8
3.1. Algemene resultaten	8
3.2. Bespreking per soort.....	8
3.2.1. Grauwe Gans	8
3.2.2. Canadese Gans	8
3.2.3. Brandgans.....	9
3.2.4. Soepgans	9
3.2.5. Nijlgans	9
3.2.6. Overige ganzensoorten.....	9
3.3. Vergelijking met tellingen in 2006, 2007 en 2009.....	10
4. Conclusies en discussie.....	13
Literatuur.....	14
Bijlage: Soortkaarten 2010	

Samenvatting

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen in Zeeland is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen. In juli 2010 is daarom voor de vierde maal sinds 2006 in opdracht van de provincie Zeeland een gebiedsdekkende telling van zomerganzen in de provincie Zeeland uitgevoerd. De telling is georganiseerd door SOVON, en uitgevoerd door SOVON-medewerkers, tellers van Waterdienst Rijkswaterstaat en telgroep Seafinghe. De telomstandigheden waren gunstig en de telling was zeer volledig.

In 2010 werden in totaal ruim 14.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over twaalf soorten. Dit aantal bedraagt circa 6% van de Nederlandse zomerpopulatie (landelijke telling SOVON/Alterra 2009), waarmee Zeeland na Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland de belangrijkste provincie voor overzomerende ganzen is. De Grauwe Gans was met 9.777 individuen net als tijdens de eerdere drie tellingen, het talrijkst. Gevolgd door Brandgans (2.710) en Grote Canadese Gans (1.269).

De regio Zeeuws-Vlaanderen herbergde, net als tijdens de eerdere drie tellingen, de meeste ganzen; eenderde van alle ganzen werd hier geteld. Gevolgd door Schouwen-Duiveland en Zuid-Beveland met respectievelijk een kwart en 19% van het totale aantal ganzen in Zeeland in juli 2010. De Brandgans was op Schouwen-Duiveland de algemeenste soort, op de voet gevolgd door de Grauwe Gans. Een vergelijking met eerdere tellingen in Zeeland laat zien dat de Grauwe Gans recent is afgenomen. Deze afname beperkt zich echter vrijwel geheel tot Zeeuws-Vlaanderen, op Schouwen-Duiveland en Zuid-Beveland nam de soort juist toe. De afname in Zeeuws-Vlaanderen wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een combinatie van diverse

beheersmaatregelen en een toenemende predatie door Vossen. De Grote Canadese Gans blijft sterk toenemen en komt tijdens de juli-telling anno 2010 alleen nog niet op Noord-Beveland voor. De Brandgans nam in aantal af, mogelijk door het eenmalig voorkomen van een grote groep in 2009. De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in juli, maar niet representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei omdat ganzen tijdens en na de rui vaak andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens broedvogelinventarisaties wijkt daarom hier en daar af van het verspreidingsbeeld in de periode 13-26 juli. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn weinig ganzen op landbouwgronden aangetroffen. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden.

In navolging van eerdere Deltagebiedtellingen in 2006 en 2007, waar de Provincie Zeeland mede-initiatiefnemer was, is met deze laatste telling in 2010 een mooie reeks ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2010 vier integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen.

Om meer licht te werpen op het terreingebruik van overzomerende ganzen en de bewegingen die gedurende het gehele jaar plaatsvinden zouden de beschikbare waarnemingen van gekleuringde Grauwe Ganzen en Brandganzen kunnen worden geanalyseerd. Van de snel toenemende Grote Canadese Gans zijn op dit moment in Nederland inmiddels ook exemplaren gekleuringd.

Dankwoord

Een woord van dank zijn we verschuldigd aan alle tellers van de Waterdienst van Rijkswaterstaat die hebben meegewerkt aan hun maandelijkse telling en Mervyn Roos van Rijkswaterstaat voor het snel beschikbaar stellen van de telgegevens. Evenals de tellers van de telgroep Saefinghe die hun maandelijkse tellingen beschikbaar stelden. Zonder hun hulp zou de telling niet volledig zijn geweest. Tim Adriaens van Natuurpunt-INBO stelde de gegevens van de Vlaamse zomerganzentelling in

het kader van het Invasieve Exoten in Vlaanderen en Zuid-Nederland (Invexo)-project beschikbaar.

Berend Voslamber van SOVON en Dineke Mersie-du Cloo van de Provincie Zeeland voorzagen een eerdere versie van dit rapport van commentaar.

1. Inleiding

Gezien de huidige belangstelling en problematiek rond overzomerende ganzen is het belangrijk een goed beeld te hebben van de actuele verspreiding van broedende en gedurende het zomerhalfjaar pleisterende ganzen in Nederland. In dat kader heeft SOVON in 2005 een inventarisatie van de broedende ganzen verzorgd in onder andere Zeeland (Voslamber 2005a,b), aangevuld met gegevens van derden, en in 2006 is een studie afgerond naar de situatie ten aanzien van zomerganzen in Nederland (van der Jeugd *et al.* 2006). In 2009 is in de maand juli heel Nederland op zomerganzen geteld. De eerste maal dat er op een dergelijke schaal naar de betreffende soorten in de zomermaanden is gekeken.

De telling in 2010 in de provincie betreft de vierde maal sinds 2006 dat de zomerse ganzen in Zeeland onder de loep genomen wordt. De aanwezigheid

van deze ganzen leidt tot schade in de landbouw en geeft soms aanleiding tot hevige discussies tussen landbouwers, jagers, beleidsmakers en natuurbeschermers. Om de discussie te voeden met de juiste gegevens is eerder in 2007, in navolging van 2006, een telling uitgevoerd van overzomerende ganzen in het gehele Deltagebied. Deze telling werd uitgevoerd in opdracht van de provincies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant.

In dit rapport wordt verslag gedaan van de resultaten van de telling in Zeeland in 2010, en wordt een vergelijking gemaakt met de Deltagebiedtellingen van 2006 en 2007 en de landelijke telling van 2009. Naast het rapport is aan de opdrachtgever een GIS-bestand geleverd waarin alle getelde ganzen met de exacte locatie zijn opgenomen.

2. Werkwijze

2.1. Beschrijving van de tellingen

Alle bekende binnendijkse pleisterplaatsen van ruiende en verblijvende ganzen zijn in de periode 13-17 juli éénmalig bezocht door SOVON medewerker V. de Boer. De bezochte locaties komen grotendeels overeen met de in 2006, 2007 en 2009 getelde gebieden. Enkele nieuwe locaties (recente natuurontwikkeling) werden ook bij de telling betrokken. Daarnaast kwam het sporadisch voor dat tijdens het reizen van de ene naar de ander plek ganzen werden ontdekt. Meestal ging het daarbij om kleine groepen. Vrijwel de gehele telling vond plaats door met de auto de geschikte plekken af te rijden. De Kop van Schouwen werd te voet en op de fiets geteld door J.W. Vergeer van SOVON.

Het buitendijkse deel van Zeeland werd door tellers van de Waterdienst Rijkswaterstaat tussen 15 en 26 juli bezocht in het kader van de watervogelmonitoring in het Deltagebied. Het buitendijks gelegen Saeftinghe tenslotte werd geteld tijdens de laagwatertelling van 18 juli door de telgroep Saeftinghe (<http://users.skynet.be/saeftinghe>). De tellingen werden uitgevoerd binnen een periode van twee weken.

De tellingen werden uitgevoerd tussen circa 7 uur 's ochtends en 9 uur 's avonds, wanneer de ganzen voornamelijk op dagrustplaatsen en in buitendijkse gebieden zaten. Er werd niet 's morgens vroeg geteld wanneer de ganzen meer verspreid foerageren en moeilijk op te sporen zijn.

Gebieden werden met behulp van verrekijker en telescoop afgezocht op ganzen, en de groepen werden, afhankelijk van de groepsgrootte, per individu of tental geteld. Vaak werd een groep twee keer geteld om de juistheid van de telling te bevestigen. Wanneer het aantal van de twee tellingen ver uiteen lag werd een derde keer geteld. Van alle aanwezige ganzensoorten werden de aantallen apart geteld en genoteerd.

2.2. Telgebied en volledigheid

Het telgebied omvatte de gehele provincie Zeeland. Naast natuurgebieden, schorren, slikken en kreken is ook het landbouwgebied doorkruist op zoek naar ganzen. Omdat de tellingen overdag plaatsvonden zijn vrijwel geen ganzen op landbouwgronden aangetroffen. Gedurende het zomerhalfjaar foerageren ganzen met name in de (vroeg) ochtend, in de avond of zelfs 's nachts op landbouwgronden. De tellingen waren zeer volledig. Vrijwel het gehele gebied is doorkruist, alle bekende plekken en alle potentieel geschikte plekken zijn bezocht. Het overgrote deel van de gebieden zijn vanaf dijken of andere overzichtelijke punten geteld. Het moeilijk

toegankelijk gebied De Maire bij Oosterland bijvoorbeeld, is vanaf de zuidzijde geteld. Tijdens de telling waren vrijwel alle Brandganzen en Canadese Ganzen in de rui en aangenomen mag worden dat er geen grote verplaatsingen van deze soorten kan hebben plaatsgevonden. Dubbeltellingen of onderschatting is bij deze twee soorten daarom uitgesloten. Grauwe Ganzen ruïen vroeger in het jaar, en in juli kan het overgrote deel weer vliegen. Toch zijn de groepen in juli over het algemeen vrij plaatstrouw, grotere verplaatsingen worden vaak pas vanaf augustus vastgesteld. Aangenomen mag worden dat in het korte tijdsbestek, waarin de weersomstandigheden stabiel waren, weinig tot geen verplaatsingen hebben plaatsgevonden. Castelijns (2003) concludeert dat uit halsbandonderzoek is gebleken dat pas vanaf augustus ganzen van elders arriveren, terwijl vroeg in het seizoen de ganzen moeilijk te tellen zijn. Ook concludeert hij dat er in juli weinig verplaatsingen binnen Zeeuws-Vlaanderen plaatsvinden. Volgens Castelijns (2003) is de beste periode om een integrale telling uit te voeren de tweede helft van juli.

2.3. Weersomstandigheden

Juli 2010 was zeer warm en zeer zonnig met een normale hoeveelheid neerslag. De gemiddelde temperatuur was 19,6 ° C tegen 17,1 ° C normaal. De maand eindigde daarmee op de vijfde plaats in de rij van warmste julimaanden sinds 1901. De maand juli begon zeer warm met af en toe pittige onweersbuien, lokaal vergezeld van hagel en zeer zware windstoten zoals in de avond en nacht van 11 juli. Vanaf de derde week van juli daalde de temperatuur naar normale waarden voor de tijd van het jaar. Gemiddeld over het land viel 76 mm neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 70 mm. Zeeland was het droogst, het noordoosten het natst. De zon scheen het minst in het zuidwesten van het land in tegenstelling tot het noordoosten.

Door de watlageretemperaturen (geen luchttrillingen) was het over het algemeen mogelijk ook ganzen op grotere afstand goed te tellen. Over het algemeen kan gesteld worden dat de telomstandigheden gunstig tot zeer gunstig waren.

2.4. Gegevensbewerking

Alle waarnemingen zijn ingetekend op een topografische kaart, de gegevens van Rijkswaterstaat en telgroep Saeftinghe zijn verzameld met een SOVON-watervogel telgebiednummer. Met behulp van deze basisgegevens zijn alle tellingen vertoetst

in een GIS. In het GIS-bestand zijn grotere groepen apart gehouden, kleinere dichtbij elkaar waargenomen groepen in hetzelfde gebied zijn bij elkaar genomen om het kaartbeeld rustig te houden. Vanuit het GIS-bestand zijn de verspreidingskaarten, die in dit rapport worden gepresenteerd, vervaardigd.

3. Resultaten

3.1. Algemene resultaten

In totaal werden tijdens de tellingen in Zeeland in juli 2010 14.221 ganzen geteld. De Grauwe Gans was met 9.777 individuen de talrijkste soort. Ook talrijk waren Brandganzen met in totaal 2.710 individuen, gevolgd door de Grote Canadese Gans (1.269). In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de getelde aantallen per regio.

3.2. Bespreking per soort

Hieronder worden de in 2010 getelde soorten en aantallen besproken en wordt het voorkomen in Zeeland in perspectief geplaatst aan de hand van de gegevens van de landelijke telling van 2009.

3.2.1 Grauwe Gans

Tijdens de landelijke zomerganzentelling in 2009 werden in Nederland bijna 190.000 Grauwe Ganzen geteld. De Zeeuwse populatie bedroeg met ruim 10.000 vogels 5,6% van het landelijke aantal. In 2010 werden op alle eilanden Grauwe Ganzen vastgesteld, het ging hier om 9.777 vogels. De Grauwe gans is hiermee de algemeenste zomergans in Zeeland en kent tevens de meest ruime verspreiding. De regio's Zeeuws-Vlaanderen en Schouwen-Duiveland kenden veruit de hoogste aantallen. Ruim

de helft van alle Grauwe Ganzen werd in deze twee regio's geteld. Daarnaast werden nog relatief veel vogels gezien op de beide Bevelanden. De grootste aantallen bevonden zich als vanouds in Saeftinghe en in (recente) natuurontwikkelingsgebieden (tabel 2), maar ook zeer verspreid kwamen kleine aantallen voor.

Tabel 2. Gebieden met de grootste aantallen Grauwe Ganzen.

Gebied	Aantal
Saeftinghe	1.496
Brasweg, Schouwen	620
Heerenkeet, Schouwen	499
Sloegebied	430
Dijkwater, Dreischor	333
Inlaag Gravenhoek	320
Inlaag Colijnsplaat	302
Grote Gat, Oostburg	270
Kwistenburg	250
Speelmansplaten	250

3.2.2 Canadese Gans

Tijdens de landelijke zomerganzentelling in 2009 werden in Nederland ruim 23.700 Canadese Ganzen geteld. Dit betreft vooral de grote ondersoorten ofwel de Grote Canadese Gans. De Zeeuwse

Tabel 1. Aantal getelde ganzen in juli 2010 in Zeeland. Aantallen per regio.

	Schouwen-Duiveland	Tholen-St.Philipsland	Walcheren	Noord-Beveland	Zuid-Beveland	Z.-Vlaanderen	Totale
Kolgans	0	1	0	0	6	1	8
Grauwe Gans	2.609	892	893	1.168	1.026	3.189	9.777
Soepgans	39	2	91	0	68	43	243
Indische Gans	0	1	1	0	2	4	8
Sneeuwganzen	0	0	0	0	0	1	1
Gr. Canadese Gans	7	130	49	0	130	953	1.269
Kl. Canadese Gans	0	0	0	0	0	1	1
Brandganzen	759	3	7	0	1432	509	2.710
Rotganzen	2	3	1	0	3	1	10
Magelhaengans	0	0	0	0	0	1	1
Keizergans	0	0	0	0	1	0	1
Hoenderganzen	0	0	0	0	0	1	1
Nijlgans	76	14	14	13	33	34	184
hybride	0	0	0	0	5	2	7
Totaal	3.492	1.046	1.056	1.181	2.706	4.740	14.221

populatie bedroeg met ruim 900 vogels 3,7% van het landelijke aantal.

Grote Canadese Ganzen waren in 2010 met name talrijk in Zeeuws-Vlaanderen, hier verbleef 70% van het totale aantal vogels. In deze regio werden flinke aantallen vogels geteld in Saeftinghe, de noordelijke Braakman, de Sophiapolder en De Blikken (tabel 3). Langs het Schelde-Rijnkanaal werden op twee locaties in totaal 126 vogels gezien.

De Kleine Canadese Gans (voornamelijk *Branta hutchinsii minima*) is schaars in het Zeeuwse. Tijdens de telling van 2010 werd een exemplaar gezien in de Sophiapolder bij Oostburg.

Tabel 3. Gebieden met de grootste aantallen Grote Canadese Ganzen.

Gebied	Aantal
Saeftinghe	261
Braakman-noord	197
Sophiapolder, Oostburg	118
Molenpolder, Ossensisse	90
Schorren v/d Eendracht	74
De Blikken	73
Autrichepolder	72
Saeftinghe	72
Schelde-Rijnkanaal-zuid	52
Hoofdplaat	45

3.2.3 Brandgans

Tijdens de landelijke zomerganzen telling in 2009 werden in Nederland bijna 34.000 Brandganzen geteld. De Zeeuwse populatie bedroeg met ruim 3.600 vogels 10,7% van het landelijke aantal. De grootste aantallen Brandganzen bevonden zich in het, aan Zeeland grenzende, Zuid-Hollandse deel van het Deltagebied.

Het voorkomen van de Brandgans in de provincie was in 2010 sterk geconcentreerd. Vrijwel alle vogels werden vastgesteld in de Prunjepolder, de Middelpalten, de Sophiapolder bij Oostburg en de natuurontwikkeling in Polder Ellewoutsdijk, terwijl daarbuiten slechts kleine aantallen Brandganzen werden geteld. De vier genoemde gebieden waren goed voor 2.641 van de 2.708 getelde vogels, oftewel ruim 97% (tabel 4). In vrijwel alle gebieden betreft de aanwezigheid van Brandganzen lokale broedvogels.

Tabel 4. Gebieden met de grootste aantallen Brandganzen.

Gebied	Aantal
Middelpalten	985
Prunjepolder (noord)	710
Sophiapolder	504
Polder Ellewoutsdijk	442

3.2.4 Soepgans

Tijdens de landelijke zomerganzen telling in 2009 werden in Nederland ruim 9.500 Soepganzen geteld. De Zeeuwse populatie bedroeg met bijna 200 vogels 2% van het landelijke aantal.

In totaal werden in 2010 243 Soepganzen, de verwilderde nazaat van de tamme boerderijgans, vastgesteld. Veelal als afzonderlijke groepen, maar ook her en der tussen Grauwe Ganzen. De grootste concentratie werden gezien in het Zandvoortseweggebied ten noorden van Middelburg (tabel 5).

Tabel 5. Gebieden met de grootste aantallen Soepganzen

Gebied	Aantal
Zandvoortseweggebied	58
Vroongronden,	
Renesse	20
Koudekerke	17
Natuurontw.	
Westkapelle	16
Spuikom Bath	16

3.2.5 Nijlgans

Tijdens de zomerganzen telling in 2009 werd duidelijk dat in juli slechts 1% van de ruim 21.000 Nederlandse Nijlganzen in Zeeland verblijft.

In totaal werden in 2010 184 Nijlganzen geteld. Grote concentraties, zoals 's zomers in de Zuid-Hollandse Delta aanwezig zijn, werden niet vastgesteld. De grootste aantallen werden geteld in de natuurontwikkeling langs de Brasweg op Schouwen, op Dwars in den Weg in de Grevelingen en in het Krekengebied van Ouwerkerk. In de andere regio's werden verspreid kleine groepjes gezien, terwijl er door het verspreide voorkomen her en der vogels gemist zullen zijn.

Waar de Zeeuwse vogels vandaan komen is slecht bekend, maar naar alle waarschijnlijkheid betreft het vooral eigen broedvogels, want op diverse locaties werden nog paren met kleine jongen gezien.

Tabel 6. Gebieden met de grootste aantallen Nijlganzen.

Gebied	Aantal
Brasweg	16
Dwars in den Weg	15
Kreken Ouwerkerk	13
Groot Eiland	10

3.2.6 Overige ganzensoorten

Behalve de vijf hierboven besproken algemene soorten, werden nog zeven soorten ganzen in

kleinere aantallen vastgesteld. Deze soorten zijn voor de overzichtelijkheid niet opgenomen in de figuren in deze rapportage en het voorkomen wordt daarom wat uitgebreider besproken.

De totaal acht Kolganzen zijn met name bij de zandafgraving bij Bath op Zuid-Beveland (zes) gezien. Daarnaast werd een exemplaar gezien op het Rammegors en in De Blikken in Zeeuws-Vlaanderen. In 2006-2009 werden gemiddeld acht Kolganzen geteld in Zeeland, de soort ontbreekt als broedvogel in de provincie. De landelijke zomerpopulatie in 2009 bedroeg bijna 2.000 vogels.

Er werden in totaal acht Indische Ganzen waargenomen, waarvan drie rond de Braakman. De overige vijf waarnemingen betroffen eenlingen in Saeftinghe, op de Middelplaten, Rammegors, Kreekraksluis en het Zandvoortsewedgebied. De laatste vogel was in gezelschap van twee hybride juveniele vogels, waarvan de andere oudervogel waarschijnlijk een Soepgans betrof. In 2006, 2007 en 2009 werden respectievelijk 2, 9 en 10 vogels geteld. Tijdens de landelijke telling in 2009 werden in Nederland totaal 212 vogels geteld.

Tien Rotganzen bleken te zijn achtergebleven na de wegtrek in mei. Drie exemplaren werden geteld bij zowel de Krammersluizen als bij het Schor Rattekaai. Twee exemplaren verbleven in de Wevers Inlaag en eenlingen werden gezien op Voorland Nummer Een en bij Fort Rammekens.

Een exemplaar van de kleine vorm van de uit Noord-Amerika afkomstige Sneeuwganzen werd gezien in een groep Grauwe Ganzen op een akker nabij de Sophiapolder bij Oostburg.

De zandafgraving bij Bath herbergt sinds 2009 een exemplaar van de uit Alaska afkomstige Keizerganzen.

Deze vogel was ook in 2010 aanwezig in de groep ganzen aldaar.

Een exemplaar van de uit Australië afkomstige Hoendergans werd gezien in de Baarzandsche Kreek nabij Breskens in Zeeuws-Vlaanderen. Deze vogel zwerft al sinds november 2009 rond in deze omgeving (bron www.waarneming.nl).

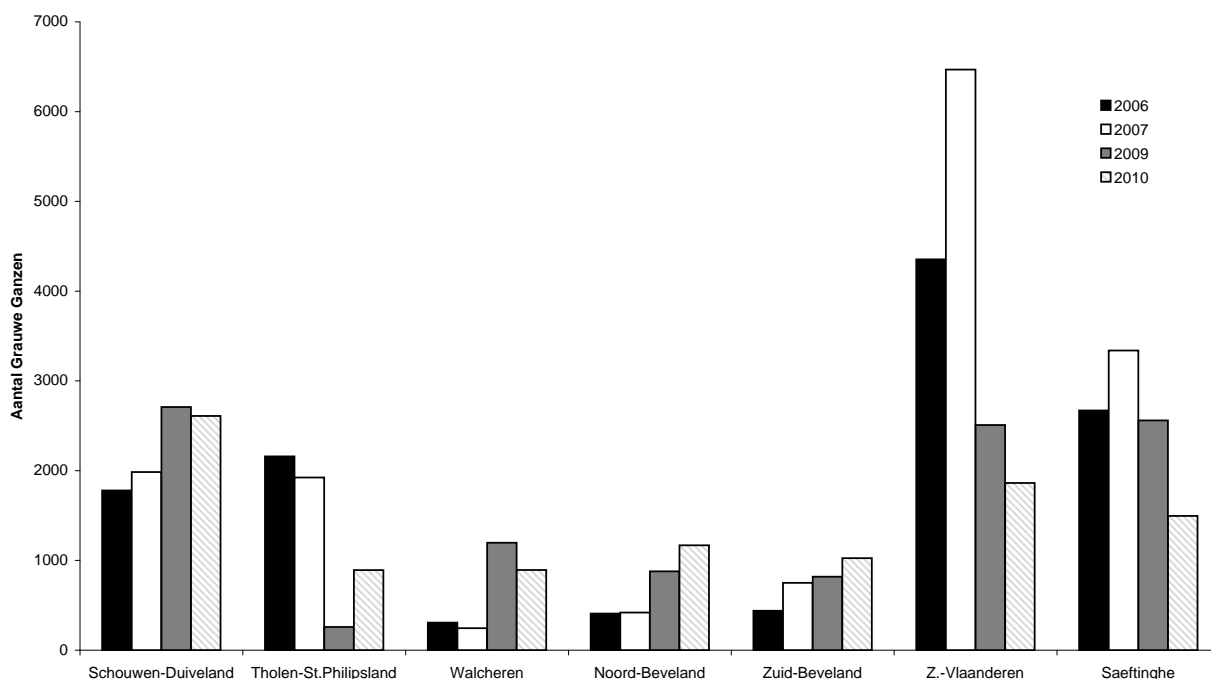
In de Sophiapolder bij Oostburg werd een vrouwtje van de Zuid-Amerikaanse Magelhaengans waargenomen. Deze vogel wordt vanaf september 2008 onregelmatig in deze omgeving waargenomen (bron: www.waarneming.nl).

3.3. Vergelijking met tellingen in 2006, 2007 en 2009

In juli 2010 werd voor de vierde maal een volledige telling van zomerganzen in Zeeland uitgevoerd (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, gegevens landelijke telling SOVON/Alterra 2009).

In deze paragraaf worden voor de talrijkste drie soorten (Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans) de resultaten van de meest recente telling vergeleken met de tellingen van 2006, 2007 en 2009. Deze drie soorten zijn goed voor ruim 96% van het totale aantal getelde ganzen in Zeeland. Het totale aantal ganzen in Zeeland in juli 2010 liet een afname van 9% zien ten opzichte van 2009. Deze afname komt grotendeels op het conto van de Grauwe Gans en de Brandgans waarvan respectievelijk bijna 1.000 en ruim 900 vogels minder geteld werden.

De aantallen zomerse Grauwe Ganzen in Zeeland

Figuur 1. Aantallen Grauwe Ganzen in Zeeland per regio in 2006, 2007, 2009 en 2010.

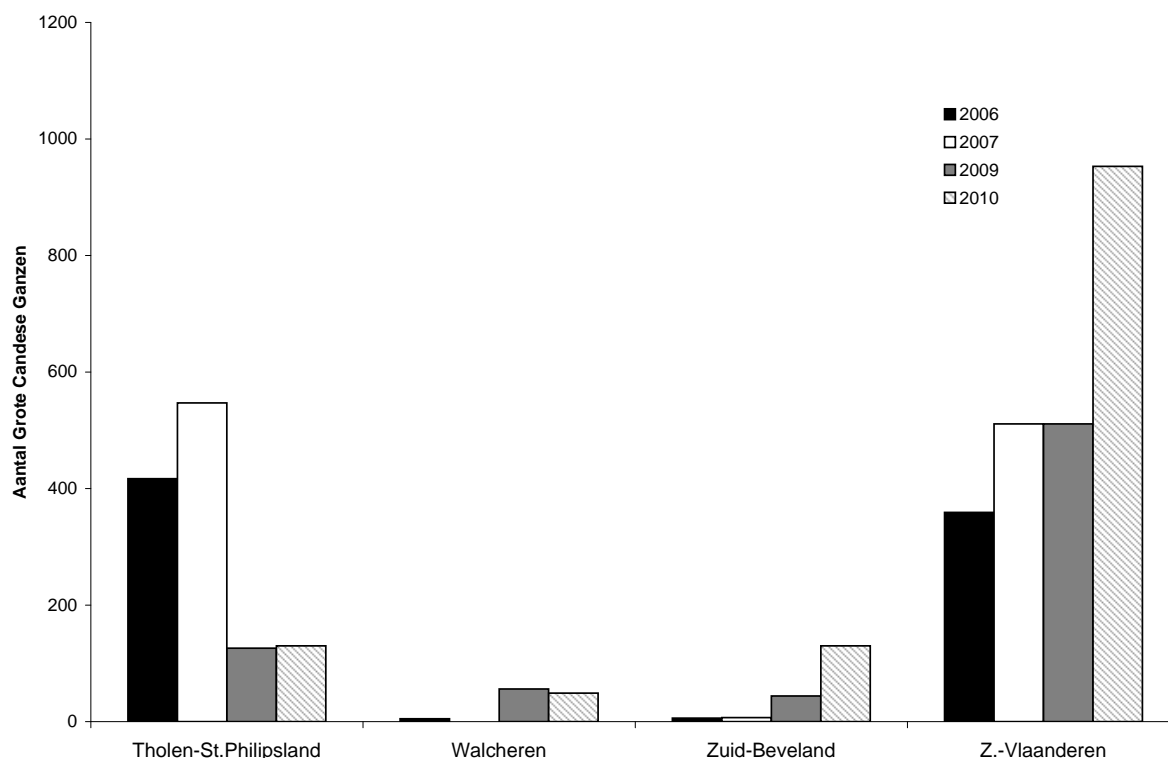
waren op hun hoogtepunt in 2007, toen ruim 15.000 exemplaren werden geteld. In 2009 bleek een afname van 30% opgetreden te zijn ten opzichte van dat jaar. Deze afname vond vooral plaats in Zeeuws-Vlaanderen en op Tholen, met name Slikken van de Heen. In 2010 waren de aantallen Grauwe Ganzen in heel Zeeland 985 exemplaren lager dan in 2009. Wederom was het Zeeuws-Vlaanderen waar de soort een flinke veer liet. In Saefthinghe werden 1.064 vogels minder geteld dan in 2009, terwijl er elders in Zeeuws-Vlaanderen ruim 600 minder gezien werden. Een voorheen belangrijk gebied als Groot Eiland lijkt anno 2010 ongeschikt te zijn voor overzomerende ganzen. Mogelijk heeft een deel van deze vogels zich inmiddels verplaatst naar natuurontwikkelingsgebieden over de grens in Vlaanderen. Tijdens een integrale telling op 17-18 juli werden hier ruim 1.300 vogels meer geteld dan in 2009 (Adriaens *et al* 2010). In de overige regio's nam de soort toe of bleven de aantallen vrijwel gelijk (figuur 1).

De Grauwe Gans begint zich ondanks de afname in aantal wel steeds meer te verspreiden in de provincie, het aantal locaties waar de soort gezien wordt neemt nog jaarlijks toe. De aanleg van natuur zorgt voor een toename van geschikte habitat, waarbij de recente natuurontwikkeling rond Westkapelle op Walcheren een mooi voorbeeld is. In 2007 nog geen natuur en ook geen Grauwe Ganzen. In 2009 en 2010 werden hier respectievelijk 165 en 191 exemplaren geteld. Iets dergelijks is ook het geval langs de zuidkust van Schouwen, waar inmiddels alle inlagen bezocht worden door de soort. Iets wat

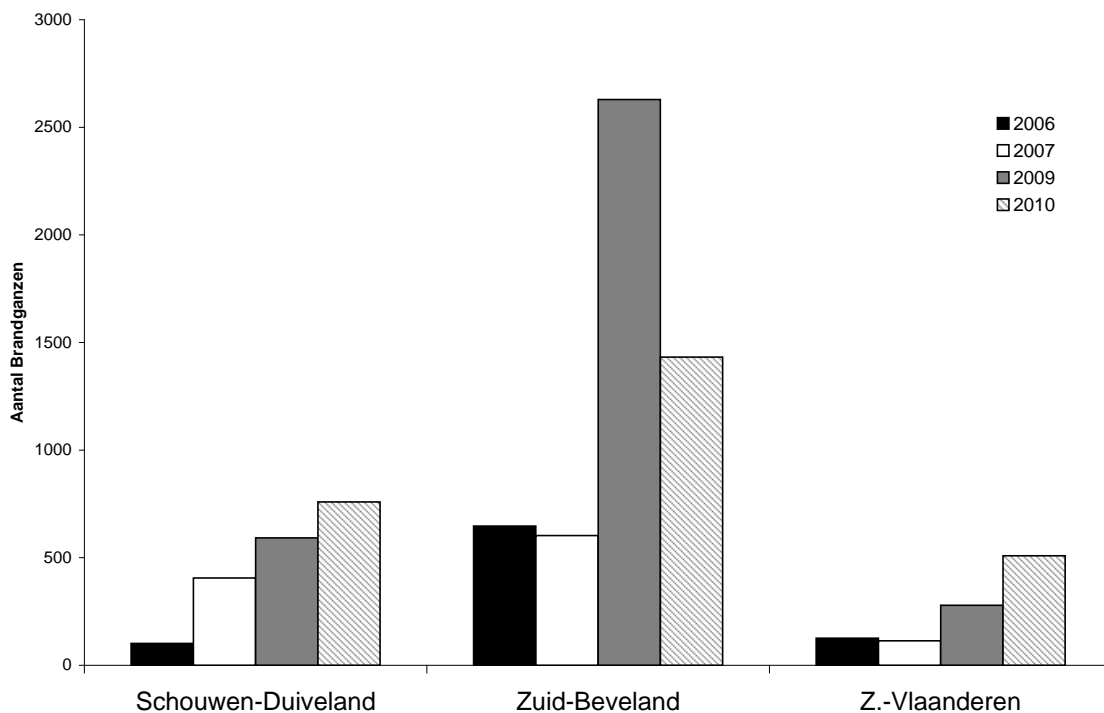
in 2006 en 2007 nog niet het geval was (De Boer & van der Jeugd 2007).

Redenen voor de vastgestelde afname zijn moeilijk te geven, mogelijk verblijven vogels elders (zoals in Vlaanderen) door het ongeschikt worden van natuurontwikkelingsgebieden. Wel is duidelijk dat de Vos laatste jaren vaste voet heeft verkregen in de provincie, wat in ieder geval voor een afname van broedende Grauwe Ganzen in Canisvliet en mogelijk elders in Zeeuws-Vlaanderen heeft gezorgd (Tombeur 2010). Hetzelfde speelt mogelijk op de Slikken van de Heen, waar sinds 2007 ook Vossen gezien worden (bron: www.waarneming.nl). Daarnaast is niet uit te sluiten dat uitgebreide bestrijdingsacties plaatselijk voor een tijdelijke terugloop van de aantallen zorgen. Exacte cijfers hierover zijn echter bij SOVON niet bekend en een analyse valt buiten het bestek van deze rapportage.

De Grote Canadese Gans liet in Zeeland een flinke toename zien ten opzichte van 2009 (+70%), hiermee zijn de aantallen inmiddels boven het niveau van 2007 toen 1.065 vogels geteld werden (zie figuur 2). Mogelijk heeft deze schommeling te maken met het zich net buiten de provincie, in de Zuid-Hollandse Delta, Noord-Brabant of België, bevinden van groepen ruiende vogels. In Vlaanderen werden in juli 2010 bijvoorbeeld 2.810 Canadese Ganzen geteld tegen 3.475 vogels in 2009 (Adriaens *et al* 2010). Uitwisseling met deze populatie ligt voor de hand. De ruiende vogels op de Slikken van de Heen zijn waarschijnlijk vertrokken naar een ander gebied (zie Grauwe Gans), terwijl

Figuur 2. Aantallen Grote Canadese Ganzen in de belangrijkste vier regio's in Zeeland in 2006, 2007, 2009 en 2010.

Figuur 3. Aantallen Brandganzen in de drie belangrijkste regio's Zeeland in 2006, 2007, 2009 en 2010.

de aantallen elders in Zeeland blijven toenemen. Op Zuid-Beveland namen de aantallen met bijna 300% toe en in Zeeuws-Vlaanderen met 42%. Inmiddels zijn ook op Walcheren enkele tientallen vogels aanwezig. Op Schouwen-Duiveland werden enkele vogels geteld, terwijl de soort op Noord-Beveland nog steeds ontbreekt.

De Brandgans liet ten opzichte van 2009 een afname van 26% zien (figuur 3). Deze afname kwam geheel op het conto van Zuid-Beveland, waar de aantallen bijna halverden. De grote groep Brandganzen die in 2009 aanwezig was in de Everingepolder (2.335 ex.)

was in 2010 niet aanwezig, zodat dit hoge aantal een eenmalige uitschieter lijkt. Nabij Ellewoutsdijk trad een ruime verdubbeling in aantal op van 194 naar 435 en op de Middelplaten waren de aantallen in 2010 weer terug op het niveau van 2007 (985 resp. 809). Op deze locatie werden in 2009 slechts 24 vogels geteld. Op Schouwen (noordelijke Prunjepolder) en in Zeeuws-Vlaanderen (Sophiapolder) nam de soort met respectievelijk 28% en 82% toe. De Zeeuws-Vlaamse populatie bevond zich geheel in de Sophiapolder, terwijl de soort in 2006 en 2007 nog uitsluitend in De Blikken voorkwam. Dit gebied was in 2009 en 2010 verlaten.

4. Conclusies en discussie

In 2010 werden in totaal ruim 14.000 ganzen geteld in de provincie Zeeland, verdeeld over twaalf soorten. Dit aantal bedraagt circa 6% van de Nederlandse zomerpopulatie (landelijke telling SOVON/Alterra 2009), waarmee Zeeland na Zuid-Holland, Gelderland en Noord-Holland de belangrijkste provincie voor overzomerende ganzen is. Grauwe Gans, Grote Canadese Gans en Brandgans waren, net als tijdens de eerdere drie tellingen, het talrijkst.

Een vergelijking met eerdere tellingen in de provincie in 2006, 2007 en 2009 (van der Jeugd & de Boer 2006, de Boer & van der Jeugd 2007, landelijke zomerganzentelling SOVON/Alterra 2009) laat zien dat de Grauwe Gans is afgenomen, maar wel een steeds ruimere verspreiding kent. De Brandgans bleef min of meer stabiel en de Grote Canadese Gans nam in aantal toe.

Zeeuws-Vlaanderen is, ondanks afnemende aantallen sinds 2007, nog steeds de belangrijkste regio voor zomerganzen in Zeeland. De toenemende aantallen op Schouwen-Duiveland maken echter duidelijk dat de aantallen elders in de provincie zeker niet onvermeld mogen blijven.

De verspreiding van overzomerende ganzen die uit dit onderzoek naar voren komt is representatief voor de verspreiding in de maand juli, en waarschijnlijk ook de tweede helft van de maand juni. *Ze is echter niet geheel representatief voor de verspreiding in bijvoorbeeld april of mei.* Ganzen ruien vaak geconcentreerd op plaatsen dichtbij water, en ook na de rui kunnen ze andere gebieden kiezen dan tijdens het broedseizoen. De verspreiding van broedende Grauwe Ganzen zoals vastgesteld tijdens

broedvogelinventarisaties (van der Jeugd *et al.* 2006; Voslamber 2005a,b) komt in grote lijnen overeen met de verspreiding die in dit onderzoek naar voren komt. Wanneer in detail naar de gegevens wordt gekeken dan zijn er echter afwijkingen. Een aantal gebieden waarvan bekend is dat er ganzen broeden waren in juli 2010 verlaten. Van Brandganzen in het Deltagebied en elders is bijvoorbeeld bekend dat families met kleine jongen enorme afstanden zwemmend kunnen afleggen (tot 25 km) om geschikte voedselgebieden te bereiken. Ook Grauwe ganzen vertonen dit gedrag. Voor het opgroeien van de jongen en de rui worden vaak voedselrijke en veilige (dicht bij water gelegen) gebieden gekozen. In navolging van eerdere Deltagebiedtellingen in 2006 en 2007, waar de Provincie Zeeland mede-initiatiefnemer was, is met deze laatste telling in 2010 een mooie reeks ontstaan. Na het vastleggen van een uitgangssituatie in 2006 zijn er nu in de periode 2006-2010 vier integrale tellingen uitgevoerd in de Provincie Zeeland. Met deze resultaten kan een vinger aan de pols gehouden worden over verspreiding en aantalsontwikkeling van de Zeeuwse zomerganzen. De recente aangevangen telling in Vlaanderen (Adriaens *et al.* 2010) sluit in dit licht mooi aan op de Zeeuwse tellingen.

Om meer licht te werpen op het terreingebruik van overzomerende ganzen en de bewegingen die gedurende het gehele jaar plaatsvinden zouden de beschikbare waarnemingen van gekleuringde Grauwe Ganzen en Brandganzen kunnen worden geanalyseerd. Van de snel toenemende Grote Canadese Gans zijn op dit moment in Nederland inmiddels ook exemplaren gekleuringd.

Literatuur

ADRIAENS, T.; HUYSENTRUYT, F.; DEVISSCHER, S.; DEVOS, K.; & CASAER, J 2010. Simultaantelling overzomerende ganzen in Oost- en West-Vlaanderen. Vogelnieuws 15: 4-13. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

DE BOER V. & VAN DER JEUGD H.P 2007. Zomerganzen in het Deltagebied in 2007. SOVON inventarisatierapport 2007/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

CASTELIJS, H. 2003. Monitoring van ganzen in Zeeuws-Vlaanderen in 2003. Rapport VWG Duumpje / Steltkluut.

VAN DER JEUGD, H.P.; VOSLAMBER, B.; VAN TURNHOUT, C.; SIERDSEMA, H.; FEIGE, N.; NIENHUIS, J. EN KOFFIJBERG, K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? SOVON onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

TOMBEUR, F.L.L. 2010. Natura2000-gebied Canisvlietse Kreek. Jaarrapport 2009-2010 Vogels & ongewervelden. Rapport in eigen beheer.

VAN DER JEUGD H.P & DE BOER V. 2006. Zomerganzen in het Deltagebied in 2006. SOVON inventarisatierapport 2006/12. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

VOSLAMBER, B. 2005a. Aantal broedende ganzen in de provincie Zeeland in 2005. SOVON informatierapport2005/14. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

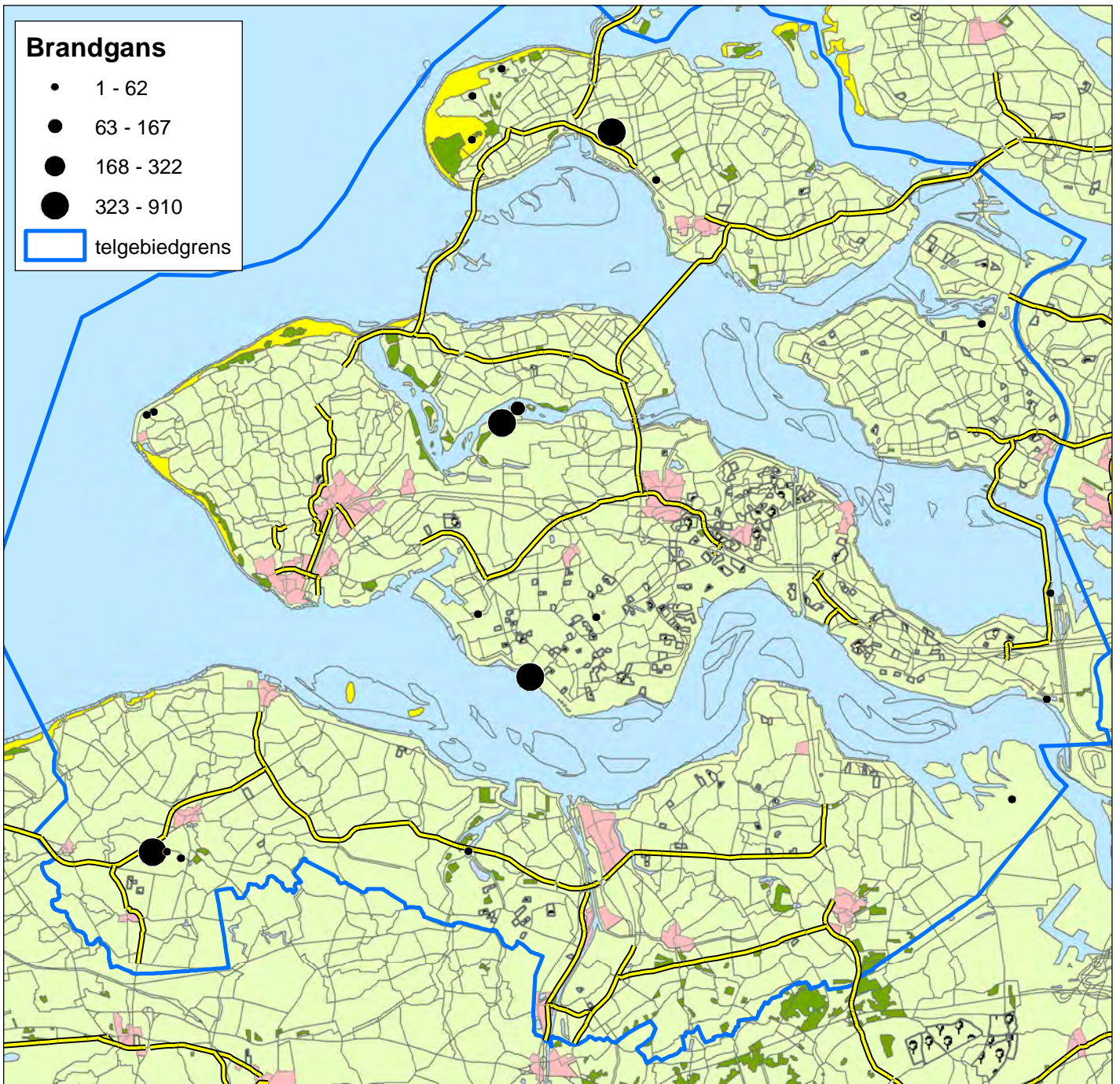
VOSLAMBER, B. 2005b. Aantal broedende ganzen in de provincie Zuid-Holland in 2005. SOVON informatierapport 2005/15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage: Soortkaarten 2010

Brandgans

- 1 - 62
- 63 - 167
- 168 - 322
- 323 - 910

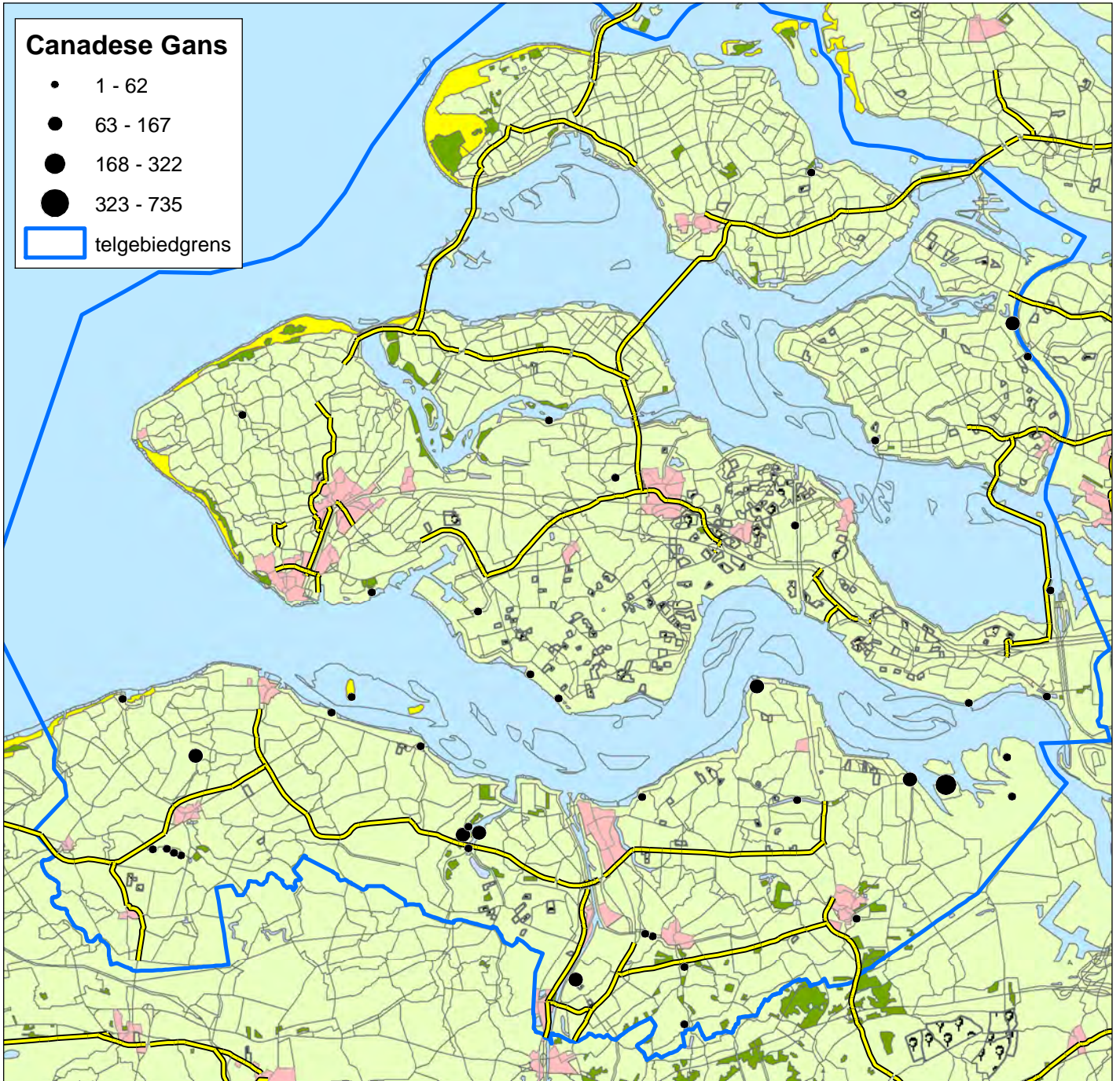
telgebiedgrens

Canadese Gans

- 1 - 62
- 63 - 167
- 168 - 322
- 323 - 735

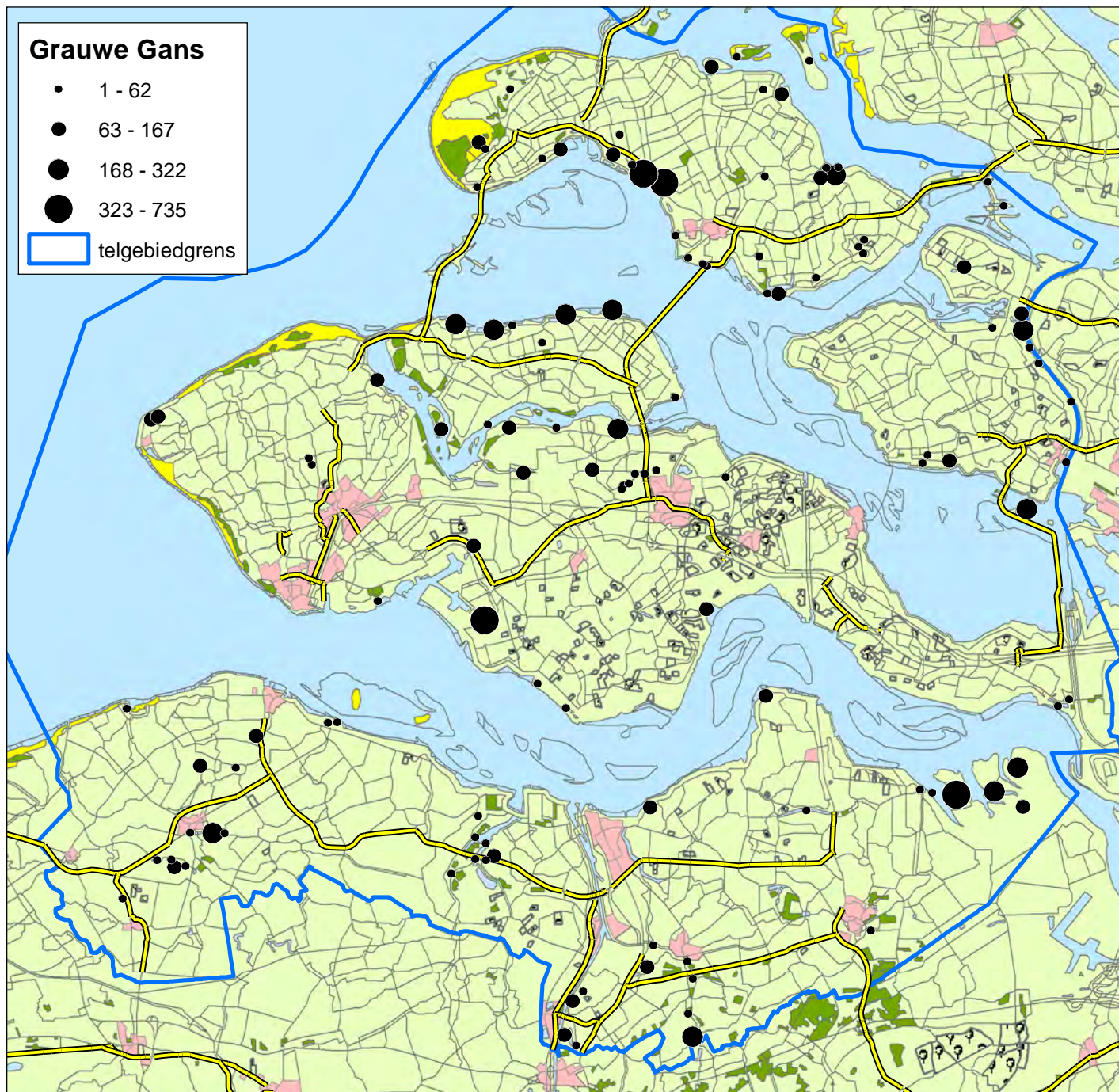
telgebiedgrens

Grauwe Gans

- 1 - 62
- 63 - 167
- 168 - 322
- 323 - 735

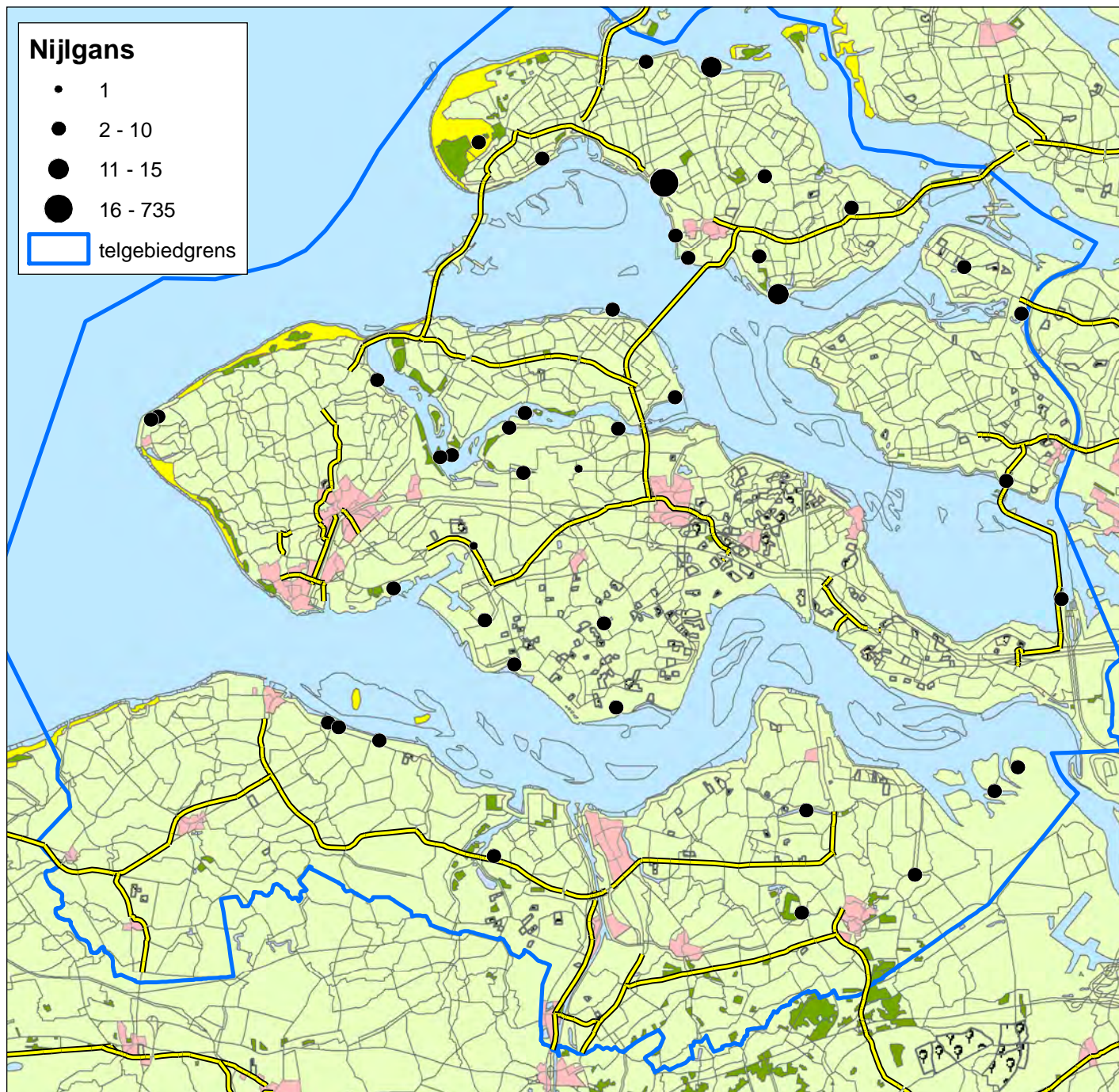
telgebiedgrens

Nijlgans

- 1
- 2 - 10
- 11 - 15
- 16 - 735

telgebiedgrens

Soepgans

- 1 - 15
- 16 - 50
- 51 - 62
- 63 - 735

telgebiedgrens

